

2 МІЖНАРОДНА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

ДАТА ПРОВЕДЕННЯ

4-5 серпня 2026 року

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ

м. Вінниця, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ПЛАТФОРМА

SCIENCE VECTOR

Детальніше про конференцію:
science-vector.com

SCIENCE VECTOR

2 Міжнародна студентська наукова конференція

**«РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Збірник наукових праць

4-5 серпня 2026р.

м. Вінниця, Україна

УДК 001(08)

DOI: <https://doi.org/10.70286/science-vector.04082026>

Розвиток сучасної науки: проблеми та перспективи. Матеріали 2-ї Міжнародної студентської наукової конференції, м. Вінниця, 4-5 серпня 2026р. Science Vector, 2026. 34 с.

Міжнародна студентська наукова конференція зареєстрована в базі науково-технічних заходів Державної наукової установи УкрІНТЕІ. Посвідчення №481 від 28.04.26р.

Матеріали конференції опубліковано мовою оригіналу в авторській редакції та в обсязі, поданому авторами. Збірник оформлено й підготовлено до публікації в єдиному стилі без внесення змін до змісту тез доповідей. Відповідальність за достовірність наведених фактів, правильність власних назв, цитат, статистичних даних, спеціалізованої термінології та іншої інформації, викладеної у матеріалах, повністю покладається на авторів.

Матеріали конференції знаходяться у відкритому доступі згідно з умовами ліцензії CC BY-NC 4.0 International.

© Учасники конференції, 2026
© Збірник наукових праць, 2026
© Science Vector, 2026

Офіційний сайт: <https://science-vector.com/>

ЗМІСТ

Секція: Інформаційні технології та кібербезпека

Кириленко М.

Захист персональних даних при використанні сервісів штучного інтелекту.. 5

Бусенко Д.

Фішингові атаки: сучасні методи та способи захисту..... 8

Marchenko A.

Social Engineering: Why Humans Remain the Weakest Link in Cybersecurity.... 11

Секція: Екологія та охорона навколишнього середовища

Рева М.

Вплив мікропластику на довкілля та здоров'я людини..... 13

Короленко М.

Екологічна безпека в умовах воєнного стану..... 16

Секція: Психологія та психіатрія

Врадіївська О.

Особливості формування емоційної саморегуляції у дітей раннього віку..... 19

Красненко С.

Психологічні наслідки розвитку дитини в сім'ях із хронічними міжбатьківськими конфліктами..... 23

Секція: Журналістика та соціальні комунікації

Lysenko A.

Fake News in the Digital Information Space: Causes of Dissemination and Methods of Counteraction..... 26

Секція: Соціальна робота та консультування

Сацюк І.А.

Вплив ветеранського руху на патріотичне виховання молоді..... 29

Секція: Інформаційні технології та кібербезпека

Захист персональних даних при використанні сервісів штучного інтелекту

Кириленко Марк, здобувач вищої освіти
Факультет кібербезпеки та інформаційних технологій
Національного університету “Одеська юридична академія”

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту істотно змінив підходи до обробки інформації в різних сферах діяльності. Інтелектуальні сервіси використовуються в освіті, медицині, бізнесі, державному управлінні, фінансовому секторі та повсякденному житті. Генеративні моделі допомагають створювати тексти, аналізувати великі масиви даних, автоматизувати робочі процеси та підтримувати прийняття рішень. Разом із численними перевагами широке використання таких технологій актуалізує питання забезпечення конфіденційності та належного захисту персональних даних користувачів [1].

Персональні дані є будь-якою інформацією, за допомогою якої можна прямо або опосередковано ідентифікувати фізичну особу. До цієї категорії належать ім'я, дата народження, номер телефону, адреса електронної пошти, фотографії, біометричні характеристики, геолокаційні дані, фінансова інформація та інші відомості, що дозволяють встановити особу користувача. Більшість сучасних сервісів штучного інтелекту працює шляхом обробки запитів користувачів, які нерідко містять саме такі відомості.

Однією з головних проблем є те, що користувачі не завжди усвідомлюють, які саме дані вони передають цифровим сервісам. Під час використання чат-ботів, генераторів тексту, систем автоматичного перекладу чи інструментів аналізу документів люди можуть вводити службову інформацію, медичні висновки, фінансові документи або персональні дані інших осіб. Якщо така інформація обробляється без належних заходів захисту, виникає ризик її несанкціонованого використання або розголошення [2].

Особливої актуальності ця проблема набуває в корпоративному секторі. Працівники дедалі частіше використовують інструменти штучного інтелекту для підготовки звітів, аналізу документів, написання програмного коду чи обробки клієнтської інформації. Передавання конфіденційних матеріалів стороннім цифровим сервісам без відповідних дозволів може призвести до порушення політик інформаційної безпеки, витоку комерційної таємниці або персональних даних клієнтів. Саме тому багато організацій розробляють внутрішні правила використання сервісів штучного інтелекту та визначають перелік інформації, яку заборонено вводити до подібних систем [3].

Додаткові виклики пов'язані з міжнародною передачею даних. Більшість популярних сервісів штучного інтелекту працює на основі хмарних технологій, тому інформація може оброблятися на серверах, розташованих у різних країнах. За таких умов особливого значення набуває дотримання міжнародних вимог щодо захисту персональних даних, зокрема положень Загального регламенту Європейського Союзу про захист даних (GDPR). Документ встановлює принципи законності, прозорості, мінімізації обсягу даних, обмеження строків їх зберігання та забезпечення належного рівня інформаційної безпеки.

Важливим напрямом захисту персональних даних є дотримання принципу мінімізації інформації. Користувачам рекомендується не вводити до сервісів штучного інтелекту конфіденційні відомості, якщо без цього можна виконати поставлене завдання. За необхідності роботи з реальними документами доцільно попередньо видаляти персональні дані або замінювати їх умовними позначеннями. Такий підхід істотно знижує ризик розголошення чутливої інформації.

Ефективний захист забезпечується також використанням сучасних технічних засобів. До них належать багатофакторна автентифікація, надійні паролі, шифрування даних, регулярне оновлення програмного забезпечення та контроль доступу до інформаційних ресурсів. Не менш важливим є ознайомлення користувачів із політикою конфіденційності конкретного сервісу, що дозволяє зрозуміти, які дані збираються, з якою метою вони використовуються та як довго можуть зберігатися.

Особливу роль у забезпеченні інформаційної безпеки відіграє підвищення цифрової грамотності. Навіть найсучасніші технічні рішення не можуть повністю запобігти витоку інформації, якщо користувачі самостійно передають конфіденційні дані або ігнорують базові правила кібергігієни. Формування відповідального ставлення до використання сервісів штучного інтелекту має стати невід'ємною складовою професійної діяльності фахівців різних галузей [4].

Подальший розвиток технологій штучного інтелекту потребує вдосконалення нормативно-правового регулювання та впровадження єдиних стандартів захисту інформації. Розробники програмного забезпечення дедалі частіше інтегрують механізми автоматичного виявлення персональних даних, засоби анонімізації інформації та додаткові інструменти контролю доступу. Це сприяє зменшенню потенційних ризиків і підвищує довіру користувачів до сучасних цифрових технологій.

Отже, використання сервісів штучного інтелекту відкриває широкі можливості для автоматизації роботи та підвищення ефективності обробки інформації, проте одночасно створює нові виклики у сфері захисту персональних даних. Мінімізація обсягу переданої інформації, дотримання вимог законодавства, застосування сучасних технічних засобів захисту та підвищення рівня цифрової грамотності є основними умовами безпечного використання технологій штучного інтелекту. Комплексний підхід до забезпечення

конфіденційності сприятиме відповідальному впровадженню інновацій та розвитку безпечного цифрового середовища.

Список використаних джерел

1. Белова М. В., Белов Д. М. Виклики та загрози захисту персональних даних у роботі зі штучним інтелектом. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 79. Т. 2. С. 17–22. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.79.2.2.
2. Остіян Є. З. Штучний інтелект та персональні дані: захист приватності в цифровому середовищі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. Вип. 85. Т. 3. С. 47–53. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.3.7.
3. Заярний О. А., Деркаченко Ю. В. Деякі особливості обробки персональних даних при використанні чат-ботів зі штучним інтелектом на прикладі ChatGPT. Юридичний бюлетень. 2023. Вип. 29. С. 55–62. DOI: 10.32850/LB2414-4207.2023.29.06.
4. Гачкевич А. О. Нагляд національних органів ЄС із захисту даних за обробкою персональних даних системами штучного інтелекту: на прикладі ChatGPT. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 2. № 4. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.04.2.24.

Фішингові атаки: сучасні методи та способи захисту

Бусенко Дарія, студентка

Кафедра кібербезпеки та технічного захисту інформації

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

Цифровізація різних сфер суспільного життя значно спростила доступ до інформації та електронних сервісів, однак одночасно сприяла зростанню кількості кіберзагроз. Однією з найпоширеніших форм кіберзлочинності сьогодні залишаються фішингові атаки, які становлять серйозну небезпеку як для окремих користувачів, так і для державних установ, освітніх закладів і комерційних організацій. Попри постійний розвиток технологій захисту, зловмисники вдосконалюють методи соціальної інженерії, використовуючи психологічний вплив, довіру та неуважність людини [1].

Фішинг являє собою різновид кібератаки, метою якої є незаконне отримання конфіденційної інформації користувача. Найчастіше шахраї намагаються заволодіти логінами, паролями, реквізитами банківських карток, кодами підтвердження, персональними даними або корпоративною інформацією. Для цього використовуються підроблені вебсайти, електронні листи, повідомлення в месенджерах чи соціальних мережах, які зовні майже не відрізняються від офіційних ресурсів.

Сучасний фішинг суттєво відрізняється від атак, які застосовувалися ще кілька років тому. Якщо раніше шахрайські повідомлення легко розпізнавалися через мовні помилки або підозрілі посилання, то нині вони дедалі частіше створюються за допомогою технологій штучного інтелекту. Генеративні мовні моделі дозволяють формувати грамотно написані тексти, адаптовані до конкретної аудиторії, а також імітувати стиль спілкування представників банків, державних органів чи керівництва компаній. Це значно підвищує ефективність фішингових кампаній та ускладнює їх своєчасне розпізнавання.

Одним із найнебезпечніших різновидів є цільовий фішинг (spear phishing). На відміну від масових розсилок, такі атаки орієнтовані на конкретну особу або організацію. Перед їх проведенням зловмисники аналізують інформацію з відкритих джерел, професійних соціальних мереж та офіційних вебсайтів. Отримані відомості використовуються для створення максимально правдоподібних повідомлень, що підвищує ймовірність успішного обману [2].

Окрему небезпеку становить компрометація корпоративної електронної пошти (Business Email Compromise, BEC). У цьому випадку кіберзлочинці видають себе за керівника підприємства або ділового партнера й надсилають співробітникам повідомлення із вимогою терміново здійснити грошовий переказ, передати документи або надати доступ до внутрішніх інформаційних систем. Через високий рівень довіри до таких повідомлень організації можуть зазнавати значних фінансових втрат.

Не менш поширеним способом шахрайства є смішинг і вішинг. Смішинг здійснюється через SMS-повідомлення, які містять посилання на підроблені вебресурси або прохання підтвердити особисті дані. Вішинг передбачає використання телефонних дзвінків, під час яких шахраї представляються працівниками банку, правоохоронних органів чи служби технічної підтримки та намагаються отримати конфіденційну інформацію від користувача.

Важливою особливістю сучасних фішингових атак є те, що їх успішність значною мірою залежить не від технічних засобів, а від людського фактора. Саме недостатня обізнаність користувачів, поспішність під час прийняття рішень, довіра до авторитетних джерел і нехтування базовими правилами кібергігієни створюють сприятливі умови для реалізації шахрайських схем. Тому підвищення рівня цифрової грамотності населення є одним із ключових напрямів протидії кіберзлочинності.

Ефективний захист від фішингових атак потребує комплексного підходу. Насамперед користувачам необхідно уважно перевіряти адресу відправника електронного листа, доменне ім'я вебсайту та справжність отриманих посилань. Не рекомендується відкривати вкладення або переходити за посиланнями з повідомлень, отриманих від невідомих адресатів. Додатковий рівень захисту забезпечує використання багатофакторної автентифікації, яка значно ускладнює несанкціонований доступ навіть у разі компрометації пароля [3].

Суттєву роль у забезпеченні інформаційної безпеки відіграє регулярне оновлення програмного забезпечення, використання сучасних антивірусних рішень, систем виявлення шкідливої активності та корпоративних засобів фільтрації електронної пошти. Для організацій особливо важливим є проведення навчання персоналу, моделювання фішингових кампаній та формування навичок безпечної поведінки у цифровому середовищі. Практика свідчить, що навіть найсучасніші технічні засоби не забезпечують належного рівня захисту без відповідної підготовки працівників.

Подальший розвиток штучного інтелекту, технологій синтезу голосу та створення реалістичних цифрових зображень може зробити фішингові атаки ще більш переконливими. У зв'язку з цим дедалі більшого значення набуває застосування інтелектуальних систем моніторингу кіберзагроз, здатних автоматично виявляти підозрілу активність, аналізувати поведінкові аномалії та оперативно реагувати на потенційні інциденти інформаційної безпеки.

Отже, фішингові атаки залишаються одним із найпоширеніших інструментів кіберзлочинців, а їхня ефективність значною мірою базується на використанні методів соціальної інженерії. Сучасні технології дозволяють створювати дедалі правдоподібніші шахрайські повідомлення, що підвищує ризик компрометації персональних і корпоративних даних. Мінімізувати ці загрози можливо лише шляхом поєднання сучасних технічних засобів захисту, постійного навчання користувачів та дотримання правил кібергігієни. Формування культури інформаційної безпеки є одним із найважливіших чинників протидії кіберзлочинності в умовах стрімкої цифрової трансформації.

Список використаних джерел

1. Гринько Л. П. Фішинг як спосіб вчинення шахрайства у мережі Інтернет. Полтавський правовий часопис. 2022. № 4. DOI: 10.21564/2786-7811.4.287956.
2. Жмурко О. Соціальна інженерія як загроза кібербезпеці: методи запобігання та захисту. Педагогіка безпеки. 2024. Т. 9, № 1. С. 37–42. DOI: 10.31649/2524-1079-2024-9-1-037-042.
3. Яковлев М., Любчак В. Можливості штучного інтелекту у виявленні та запобіганні фішингу й кібератакам. Кібербезпека: освіта, наука, техніка. 2025. Т. 1, № 29. С. 298–309. DOI: 10.28925/2663-4023.2025.29.840.

Social Engineering: Why Humans Remain the Weakest Link in Cybersecurity

Marchenko Anastasiia, student
Faculty of Cybersecurity and Information Technologies
National University “Odesa Law Academy”

The rapid development of digital technologies has significantly transformed the way individuals, businesses, and public institutions operate. Along with the growing reliance on information systems, cyber threats have become increasingly sophisticated and diverse. While organizations continue to invest in advanced cybersecurity technologies, attackers often choose a much simpler target—the human factor. As a result, social engineering remains one of the most effective techniques used by cybercriminals to gain unauthorized access to sensitive information and digital resources [1].

Social engineering refers to psychological manipulation aimed at persuading individuals to disclose confidential information, perform specific actions, or bypass established security procedures. Unlike technical cyberattacks that exploit software vulnerabilities, social engineering attacks take advantage of human emotions, trust, curiosity, fear, or a sense of urgency. This approach allows attackers to circumvent even well-designed technical security measures if users fail to recognize suspicious behavior.

One of the most widespread forms of social engineering is phishing. Attackers send fraudulent emails, text messages, or instant messages that appear to originate from trusted organizations such as banks, government agencies, online services, or employers. These messages often encourage recipients to click malicious links, download infected attachments, or provide usernames, passwords, banking credentials, or verification codes. Modern phishing campaigns have become increasingly convincing due to the use of artificial intelligence, which enables cybercriminals to generate grammatically correct, personalized, and context-aware messages [1].

A more sophisticated form of phishing is spear phishing, which targets specific individuals or organizations. Before launching an attack, cybercriminals collect publicly available information from social media platforms, corporate websites, or professional networking services. This intelligence allows them to create highly personalized messages that significantly increase the likelihood of deceiving the intended victim. Similar techniques are commonly used in Business Email Compromise (BEC) attacks, where criminals impersonate company executives or trusted business partners to manipulate employees into transferring funds or disclosing confidential corporate information.

The growing popularity of artificial intelligence has further expanded the capabilities of social engineering attacks. AI-powered language models can generate realistic emails, imitate communication styles, and produce persuasive content with minimal effort. At the same time, deepfake technologies make it possible to create convincing synthetic voices and videos that imitate real people. These developments increase the credibility of fraudulent communications and make it considerably more difficult for users to distinguish legitimate interactions from malicious ones.

Despite continuous improvements in cybersecurity technologies, humans continue to represent the weakest component of information security. Technical solutions such as firewalls, encryption, intrusion detection systems, and endpoint protection cannot prevent incidents caused by careless user behavior. Weak passwords, failure to verify sender identities, excessive trust in urgent requests, and limited cybersecurity awareness remain among the leading causes of successful cyberattacks. Research consistently shows that many security incidents originate from human error rather than technical system failures [1].

Reducing the impact of social engineering requires a comprehensive cybersecurity strategy. Continuous security awareness training enables employees and individual users to recognize phishing attempts, suspicious communications, and common manipulation techniques. Organizations increasingly conduct simulated phishing exercises to evaluate employee preparedness and improve their ability to respond to real attacks. These practical activities contribute to the development of secure behavioral habits and strengthen the overall security culture.

Technical safeguards also play an important role in mitigating social engineering risks. Multi-factor authentication significantly reduces the likelihood of unauthorized account access, even if passwords are compromised. Email filtering systems, anti-phishing technologies, regular software updates, and strict access control policies provide additional layers of protection. However, these measures are most effective when combined with responsible user behavior and adherence to cybersecurity best practices [2].

The future of cybersecurity will largely depend on balancing technological innovation with human awareness. As artificial intelligence continues to evolve, cybercriminals are expected to develop increasingly sophisticated methods of psychological manipulation. Consequently, cybersecurity professionals must not only improve technical defenses but also invest in educating users and fostering a culture of digital responsibility. Strengthening the human element of cybersecurity is becoming as important as developing advanced security technologies [2].

In conclusion, social engineering remains one of the most challenging cybersecurity threats because it targets human behavior rather than technical vulnerabilities. The widespread adoption of artificial intelligence has made fraudulent communications more convincing and more difficult to detect. Although modern security technologies provide valuable protection, they cannot fully compensate for human mistakes. Therefore, improving cybersecurity awareness, promoting responsible digital behavior, and combining technical safeguards with continuous education are essential for reducing the risks associated with social engineering attacks.

References

1. Hadnagy C. *Human Hacking: Win Friends, Influence People, and Leave Them Better Off for Having Met You*. Harper Business, 2021.
2. Hadnagy C. *Social Engineering: The Science of Human Hacking*. 2nd ed. Wiley, 2018.

Секція: Екологія та охорона навколишнього середовища

Вплив мікропластику на довкілля та здоров'я людини

Рева Марина, здобувачка освіти

Кафедра екології та охорони довкілля

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Забруднення навколишнього природного середовища пластиком є однією з найсерйозніших екологічних проблем сучасності. Особливу увагу науковців привертає мікропластик, який через свої незначні розміри легко поширюється у воді, ґрунті та повітрі, накопичується в живих організмах і може впливати на функціонування природних екосистем. Протягом останніх років проблема мікропластикового забруднення стала предметом численних міжнародних і вітчизняних досліджень, оскільки його присутність фіксується практично в усіх компонентах довкілля [1].

Мікропластиком вважають тверді полімерні частинки розміром менше 5 мм. За походженням їх поділяють на первинний та вторинний мікропластик. Первинний утворюється як готовий промисловий продукт і використовується у виробництві косметичних засобів, побутової хімії, лакофарбової продукції та інших матеріалів. Вторинний мікропластик виникає внаслідок руйнування пластикових виробів під впливом сонячного випромінювання, механічного стирання, температурних коливань та інших природних чинників. Значну частину таких частинок утворюють одноразова пластикова упаковка, поліетиленові пакети, пластикові пляшки, синтетичний текстиль і автомобільні шини.

Однією з головних особливостей мікропластику є його висока стійкість до природного розкладання. Полімерні матеріали можуть зберігатися у навколишньому середовищі протягом десятків або навіть сотень років. За цей час вони поступово руйнуються на дедалі дрібніші частинки, що значно ускладнює їх виявлення та видалення з природного середовища. Крім того, поверхня мікропластикових частинок здатна адсорбувати важкі метали, пестициди та інші токсичні речовини, сприяючи їх перенесенню у водних і наземних екосистемах.

Найбільше поширення мікропластик отримав у водному середовищі. Частинки полімерів виявляють у річках, озерах, морях, підземних водах і навіть у питній воді. Джерелами їх надходження є недостатньо очищені стічні води, побутові відходи, промислові підприємства, сільськогосподарська діяльність та атмосферні опади. Потрапляючи у водойми, мікропластик накопичується в донних відкладах, споживається планктоном, рибою, молюсками та іншими водними організмами, поступово переміщуючись харчовими ланцюгами [2].

Не менш актуальною є проблема забруднення ґрунтів. Використання пластикової мульчі в сільському господарстві, внесення органічних добрив, що містять залишки полімерів, а також накопичення побутових відходів сприяють збільшенню концентрації мікропластику у верхніх шарах ґрунту. Це може негативно впливати на його структуру, водопроникність, активність ґрунтових мікроорганізмів та процеси природного кругообігу речовин.

Останні дослідження свідчать, що мікропластик присутній також в атмосферному повітрі. Найдрібніші полімерні частинки утворюються під час стирання автомобільних шин, руйнування синтетичних матеріалів, виробництва пластмас та спалювання відходів. Вони можуть переноситися повітряними потоками на значні відстані, осідати на поверхні рослин, водойм і ґрунтів або потрапляти до організму людини під час дихання.

Потрапляння мікропластику до організму людини відбувається переважно через продукти харчування, питну воду та повітря. Наукові дослідження останніх років підтвердили наявність полімерних частинок у крові, легенях, плаценті та інших тканинах людини. Хоча механізми їхнього впливу ще активно вивчаються, існують підстави вважати, що тривале накопичення мікропластику може супроводжуватися розвитком запальних процесів, оксидативного стресу, порушенням роботи імунної системи та іншими несприятливими змінами.

Проблема мікропластикового забруднення потребує комплексного підходу, що поєднує природоохоронні, технологічні, законодавчі та освітні заходи. Одним із найефективніших напрямів є скорочення використання одноразових пластикових виробів, удосконалення системи поводження з відходами та збільшення рівня їх сортування і перероблення. Зменшення обсягів пластикових відходів сприяє скороченню кількості полімерних частинок, які потрапляють у навколишнє середовище внаслідок руйнування пластмасових виробів. В Україні вже впроваджуються законодавчі обмеження щодо використання окремих видів пластикової продукції, що є важливим кроком до зменшення пластикового забруднення [3].

Важливе значення має модернізація очисних споруд. Традиційні технології очищення стічних вод не завжди забезпечують повне вилучення найдрібніших полімерних частинок, тому сучасні дослідження спрямовані на впровадження мембранних технологій, нанофільтрації та інших високоефективних методів очищення. Використання таких технологій дозволяє значно зменшити надходження мікропластику до річок, озер і морських екосистем.

Не менш важливим є постійний екологічний моніторинг. Систематичне визначення концентрації мікропластику у воді, ґрунтах, атмосферному повітрі та біологічних об'єктах дає можливість оцінювати масштаби забруднення, визначати основні джерела його поширення та прогнозувати можливі екологічні ризики. Отримані результати використовуються для розроблення природоохоронних програм і вдосконалення державної екологічної політики.

Сучасні наукові дослідження свідчать, що проблема мікропластику не обмежується лише забрудненням довкілля. Полімерні частинки можуть

переносити токсичні хімічні речовини, важкі метали та патогенні мікроорганізми, підсилюючи їхній негативний вплив на живі організми. У водних екосистемах вони накопичуються в організмах планктону, молюсків, риб та інших гідробіонтів, що створює передумови для їх подальшого потрапляння до харчового ланцюга людини. Водночас науковці зазначають, що хоча потенційні ризики для здоров'я підтверджуються дедалі більшою кількістю досліджень, окремі механізми впливу мікропластику на організм людини ще потребують подальшого вивчення.

Одним із пріоритетних напрямів екологічної політики є формування екологічної свідомості населення. Поширення інформації про небезпеку пластикового забруднення, популяризація багаторазових альтернатив, відповідальне споживання та підтримка принципів циркулярної економіки сприяють зменшенню негативного впливу пластику на довкілля. Значну роль у цьому процесі відіграють заклади освіти, органи державної влади, громадські організації та засоби масової інформації.

Міжнародна спільнота також приділяє значну увагу проблемі мікропластику. У багатьох країнах впроваджуються програми зі скорочення використання одноразового пластику, удосконалюються технології перероблення полімерних матеріалів та здійснюється постійний моніторинг стану навколишнього середовища. Для України важливим напрямом залишається гармонізація екологічного законодавства з європейськими стандартами та впровадження сучасних підходів до управління пластиковими відходами.

Висновки

Мікропластик є одним із найнебезпечніших сучасних забруднювачів навколишнього природного середовища. Його широке поширення у воді, ґрунтах, атмосферному повітрі та живих організмах створює потенційні ризики для функціонування екосистем і здоров'я людини. Зменшення масштабів мікропластикового забруднення потребує комплексних заходів, серед яких особливе значення мають скорочення використання одноразових пластикових виробів, розвиток ефективної системи поводження з відходами, удосконалення технологій очищення стічних вод, проведення екологічного моніторингу та підвищення рівня екологічної культури населення. Реалізація цих заходів сприятиме збереженню природних ресурсів, підвищенню екологічної безпеки та забезпеченню сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Єршоменко Ю., Кушнір В. Перетворення пластику у солоній та прісній воді. Мікропластик. Вплив мікропластику на стан здоров'я тварин (оглядова стаття). Аграрний вісник Причорномор'я. 2022. № 105.
2. Білявський Г. О., Фурдичко О. І. Основи екології : підручник. Київ : Либідь, 2016.
3. Запольський А. К. Основи екології : підручник. Київ : Вища школа, 2019.

Екологічна безпека в умовах воєнного стану

Короленко Максим, здобувач вищої освіти

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

Ужгородський національний університет

Екологічна безпека є одним із ключових складників національної безпеки держави, оскільки стан навколишнього природного середовища безпосередньо впливає на здоров'я населення, економічний розвиток, продовольчу безпеку та якість життя. В умовах воєнного стану екологічні проблеми набувають особливої актуальності, адже бойові дії супроводжуються значним антропогенним навантаженням на природні екосистеми, руйнуванням інфраструктури, забрудненням атмосферного повітря, водних ресурсів і ґрунтів. Водночас відновлення довкілля стає одним із важливих напрямів післявоєнної відбудови країни [1].

Воєнні дії спричиняють комплексний негативний вплив на природне середовище. Унаслідок руйнування промислових підприємств, складів паливно-мастильних матеріалів, об'єктів енергетики та транспортної інфраструктури до навколишнього середовища можуть потрапляти небезпечні хімічні речовини, важкі метали, нафтопродукти та інші забруднювачі. Це призводить до погіршення якості атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, а також знижує родючість ґрунтів.

Особливу небезпеку становить забруднення земель. Вибухові речовини, уламки боєприпасів, залишки військової техніки та пожежі змінюють фізико-хімічні властивості ґрунтів, ускладнюють їх подальше використання у сільському господарстві та можуть негативно впливати на природні екосистеми протягом тривалого часу. Крім того, мінна небезпека обмежує доступ до значних площ земель, що перешкоджає проведенню природоохоронних заходів і господарської діяльності.

Водні ресурси також зазнають значного антропогенного навантаження. Руйнування гідротехнічних споруд, систем водопостачання та каналізації, потрапляння забруднювальних речовин у річки й водойми погіршують якість води та створюють ризики для населення і природних екосистем. Забруднення водних об'єктів негативно позначається на стані водної флори й фауни, а також ускладнює забезпечення населення якісною питною водою.

Не менш серйозною проблемою є забруднення атмосферного повітря. Пожежі, вибухи, руйнування промислових об'єктів та транспортної інфраструктури супроводжуються викидами продуктів горіння, пилу, оксидів азоту, сірки та інших шкідливих речовин. Такі забруднення можуть поширюватися на значні території та негативно впливати як на здоров'я людей, так і на функціонування природних екосистем [1].

Воєнний стан створює додаткові загрози для біорізноманіття. Руйнування природних середовищ існування, шумове навантаження, пожежі, забруднення територій і порушення міграційних шляхів призводять до скорочення чисельності окремих видів рослин і тварин. Особливої уваги потребують території природно-заповідного фонду, які виконують важливу роль у збереженні біологічного різноманіття та підтриманні екологічної рівноваги.

Сучасні виклики потребують системного екологічного моніторингу. Регулярне спостереження за станом атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів та природних екосистем дозволяє своєчасно виявляти негативні зміни, оцінювати масштаби екологічних збитків і визначати пріоритетні напрями природоохоронної діяльності. Використання геоінформаційних технологій, дистанційного зондування Землі та сучасних методів лабораторного аналізу значно підвищує ефективність екологічного контролю.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває формування ефективної державної політики у сфері екологічної безпеки. Одним із її пріоритетних завдань є своєчасне виявлення екологічних загроз, оцінювання завданих збитків та розроблення заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на довкілля. Важливу роль у цьому процесі відіграє удосконалення законодавчої бази, розвиток системи державного екологічного моніторингу та впровадження сучасних цифрових технологій для збору й аналізу екологічної інформації. Державна система моніторингу довкілля забезпечує спостереження за станом атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, лісів та інших компонентів природного середовища, що дає можливість оперативно реагувати на зміни екологічної ситуації.

Важливим напрямом забезпечення екологічної безпеки є документування екологічних наслідків воєнних дій. З цією метою Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України впроваджено цифрові інструменти, які дозволяють збирати інформацію про випадки забруднення довкілля, пошкодження природних об'єктів та інші екологічні загрози. Використання таких ресурсів сприяє накопиченню доказової бази, проведенню оцінки завданих збитків і плануванню природоохоронних заходів [2].

Суттєве значення має міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища. Україна активно взаємодіє з міжнародними організаціями та європейськими партнерами щодо оцінки екологічних наслідків війни, удосконалення системи моніторингу та впровадження сучасних підходів до відновлення природних екосистем. Така співпраця сприяє залученню фінансової, технічної та експертної допомоги, необхідної для реалізації природоохоронних проєктів і відновлення територій, що зазнали значного антропогенного навантаження.

Одним із пріоритетів післявоєнного розвитку України має стати екологічно орієнтована відбудова. Під час відновлення об'єктів інфраструктури доцільно застосовувати принципи сталого розвитку, ресурсощадні технології, сучасні системи очищення води й повітря, енергоефективні будівельні рішення та

екологічно безпечні матеріали. Такий підхід дозволить не лише відновити зруйновані території, а й зменшити негативний вплив господарської діяльності на навколишнє природне середовище у майбутньому.

Важливою складовою екологічної безпеки залишається екологічна освіта та підвищення рівня екологічної свідомості населення. Формування відповідального ставлення до природних ресурсів, поширення знань про способи запобігання забрудненню довкілля та залучення громадськості до природоохоронної діяльності сприяють зміцненню екологічної культури суспільства. Особливого значення набуває участь органів місцевого самоврядування, громадських організацій та наукових установ у реалізації екологічних програм і моніторингових досліджень [2].

Комплексне вирішення екологічних проблем потребує поєднання наукових досліджень, державного управління, міжнародної співпраці та активної участі громадськості. Лише системний підхід до охорони довкілля дасть змогу мінімізувати довгострокові екологічні наслідки воєнного стану та забезпечити екологічну безпеку для майбутніх поколінь.

Висновки

Екологічна безпека в умовах воєнного стану є одним із пріоритетних напрямів державної політики України. Воєнні дії спричиняють масштабне забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів і ґрунтів, негативно впливають на біорізноманіття та функціонування природних екосистем. Ефективне реагування на сучасні екологічні виклики можливе лише за умови розвитку державної системи екологічного моніторингу, удосконалення природоохоронного законодавства, використання сучасних цифрових технологій, розширення міжнародного співробітництва та впровадження принципів сталого розвитку під час відбудови країни. Комплексна реалізація цих заходів сприятиме відновленню довкілля, збереженню природних ресурсів і підвищенню рівня екологічної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Фурдичко О.І. (ред.). Екологічна безпека України: сучасні виклики та перспективи. Київ : ДІА, 2020.
2. Мальований М.С., Сафранов Т.А., Боголюбов В.М. Екологічна безпека : навчальний посібник. Львів : Новий Світ – 2000, 2022.

Секція: Психологія та психіатрія

Особливості формування емоційної саморегуляції у дітей раннього віку

Врадівська Олена, курсант

Кафедра психології

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Емоційна сфера дитини починає активно розвиватися від перших місяців життя, визначаючи характер її взаємодії з найближчим оточенням. Саме ранній вік вважається періодом, коли закладаються основи здатності розпізнавати власні переживання, виражати їх у соціально прийнятний спосіб та поступово керувати ними. Цей процес не відбувається ізольовано, а формується під впливом щоденної взаємодії з близькими дорослими, насамперед батьками. Якість емоційного контакту, чутливість до потреб дитини, послідовність поведінки та відчуття безпеки стають фундаментом, на якому вибудовується подальший розвиток навичок саморегуляції [1].

Проблема емоційної саморегуляції сьогодні привертає значну увагу дослідників, адже від рівня її сформованості залежить не лише емоційне благополуччя дитини, а й успішність соціальної адаптації, здатність будувати міжособистісні взаємини, долати труднощі та навчатися новим способам поведінки. У ранньому віці дитина ще не володіє достатніми психологічними ресурсами для самостійного контролю сильних емоційних реакцій. Саме тому дорослий виконує роль своєрідного регулятора, допомагаючи малюкові поступово навчитися справлятися зі страхом, розчаруванням, гнівом чи надмірним збудженням.

Емоційна саморегуляція розглядається як здатність людини усвідомлювати власні переживання, контролювати інтенсивність емоційних реакцій і добирати адекватні способи їх вираження відповідно до конкретної ситуації. У дитячому віці ця здатність проходить кілька послідовних етапів розвитку. Спочатку малюк повністю залежить від дорослого, який задовольняє його фізичні та емоційні потреби. Згодом дитина починає використовувати прості поведінкові стратегії для заспокоєння, а наприкінці раннього дитинства поступово опановує перші навички самостійного регулювання власного емоційного стану [2].

Одним із провідних механізмів розвитку емоційної саморегуляції є співрегуляція, яка передбачає активну участь дорослого у подоланні дитиною складних емоційних переживань. Коли батьки уважно реагують на сигнали малюка, допомагають йому заспокоїтися, називають емоції та демонструють прийнятні способи їх вираження, дитина поступово засвоює ці моделі поведінки.

Повторення подібного досвіду створює основу для розвитку внутрішнього контролю, який із віком стає дедалі більш автономним.

Важливе значення має характер дитячо-батьківських взаємин. Емоційно доступні дорослі не лише задовольняють базові потреби дитини, а й допомагають їй зрозуміти власні почуття. Спокійна реакція на плач, підтримка під час невдач, уважне ставлення до переживань сприяють формуванню відчуття психологічної безпеки. Натомість емоційне відсторонення, непослідовність або надмірна суворість можуть ускладнювати розвиток навичок саморегуляції, оскільки дитина не отримує достатньо позитивних прикладів конструктивного реагування на сильні емоції.

Суттєвий вплив на становлення емоційної саморегуляції мають індивідуальні особливості розвитку. Темперамент визначає інтенсивність емоційних реакцій, швидкість їх виникнення та тривалість переживань. Деякі діти від природи легше заспокоюються після стресових ситуацій, тоді як іншим потрібен значно довший час і більша підтримка дорослих. Водночас навіть виражені темпераментні особливості не визначають остаточно рівень емоційної саморегуляції, адже позитивне сімейне середовище здатне істотно компенсувати природні труднощі.

Не менш важливим чинником є розвиток мовлення. Збагачення словникового запасу дозволяє дитині поступово переходити від імпульсивних реакцій до словесного вираження власних переживань. Малюк, який здатний сказати, що йому страшно, прикро або сумно, отримує більше можливостей для конструктивної взаємодії з дорослими. Саме тому психологи рекомендують батькам не лише заспокоювати дитину, а й допомагати їй називати власні емоції, пояснювати причини їх виникнення та обговорювати можливі способи реагування.

Становлення емоційної саморегуляції тісно пов'язане і з розвитком виконавчих функцій головного мозку. Поступове вдосконалення уваги, робочої пам'яті, контролю імпульсивних реакцій та когнітивної гнучкості забезпечує дитині можливість краще керувати власною поведінкою. Саме тому розвиток емоційної сфери не можна розглядати окремо від загального психічного дозрівання. Усі ці процеси взаємодіють між собою, створюючи основу для подальшої соціальної компетентності та психологічної стійкості.

Позитивний вплив на розвиток емоційної саморегуляції справляє стабільне сімейне середовище, у якому дитина відчуває підтримку, прийняття та емоційну безпеку. Передбачуваність поведінки дорослих допомагає їй поступово усвідомити, що сильні переживання не становлять загрози, а можуть бути зрозумілими й контрольованими. За таких умов формується здатність відкладати імпульсивні реакції, краще переносити фрустрацію та використовувати більш адаптивні способи реагування.

Водночас тривалий стрес, емоційна нестабільність у сім'ї, часті конфлікти між батьками або непослідовність у вихованні можуть ускладнювати цей процес. Постійне психологічне напруження виснажує адаптаційні ресурси дитини, що

нерідко проявляється підвищеною дратівливістю, імпульсивністю, труднощами із заспокоєнням після негативних подій або надмірною тривожністю. Подібні особливості не свідчать про «складний характер», а можуть бути реакцією на несприятливі умови розвитку.

Дослідники підкреслюють, що перші прояви емоційної саморегуляції виникають значно раніше, ніж дитина починає повною мірою усвідомлювати власні почуття. Спочатку вона використовує зовнішні способи заспокоєння — шукає близькість із дорослим, звертається по допомогу або наслідує його поведінку. Згодом ці механізми поступово інтеріоризуються, перетворюючись на внутрішні способи регулювання емоційних станів. Саме тому якість ранньої взаємодії між дитиною та дорослим визначає подальший розвиток цієї важливої психологічної здатності.

Особливу роль відіграє приклад самих батьків. Діти раннього віку значною мірою засвоюють моделі емоційного реагування через спостереження. Якщо дорослі демонструють уміння спокійно долати труднощі, відкрито говорять про власні переживання та конструктивно вирішують конфлікти, дитина поступово переймає такі способи поведінки. Натомість агресивні реакції, крики або емоційне ігнорування можуть закріплювати менш адаптивні моделі взаємодії.

Практичне значення розвитку емоційної саморегуляції полягає у створенні передумов для гармонійного психічного розвитку. Діти, які поступово опановують навички керування власними емоціями, легше адаптуються до нових умов, ефективніше взаємодіють із ровесниками, демонструють вищий рівень соціальної компетентності та краще справляються зі стресовими ситуаціями. Крім того, сформованість цієї здатності позитивно позначається на розвитку пізнавальної діяльності, готовності до навчання та становленні довірливої поведінки [3].

З огляду на це важливим напрямом психологічного супроводу сімей є формування у батьків навичок емоційно чутливого спілкування з дитиною. Психологічна просвіта, підтримка позитивного батьківства, розвиток уміння розуміти й приймати дитячі переживання сприяють створенню умов, необхідних для повноцінного розвитку механізмів саморегуляції. Не менш значущою є співпраця психологів із педагогами закладів дошкільної освіти, оскільки узгоджені підходи до емоційного виховання забезпечують послідовність впливу на дитину.

Емоційна саморегуляція є складною психологічною здатністю, яка формується поступово протягом раннього дитинства під впливом біологічних передумов і соціального досвіду. Провідну роль у цьому процесі відіграють дитячо-батьківські взаємини, емоційна чутливість дорослих, безпечна прихильність та стабільність сімейного середовища. Своєчасна підтримка дитини, розвиток навичок співрегуляції та створення атмосфери психологічної безпеки сприяють становленню емоційної зрілості, що стає важливим ресурсом її подальшого особистісного й соціального розвитку.

Список використаних джерел

1. Максименко С.Д. Загальна психологія : підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 272 с.
2. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2018. 376 с.
3. Максименко С.Д. Психологія особистості : навчальний посібник. Київ : КММ, 2007. 296 с.

Психологічні наслідки розвитку дитини в сім'ях із хронічними міжбатьківськими конфліктами

Красненко Софія, здобувачка вищої освіти
Факультет соціології і права КПП ім. Ігоря Сікорського

Сімейне середовище відіграє визначальну роль у становленні особистості дитини. Саме в родині формуються базові уявлення про безпеку, довіру, способи взаємодії з оточенням і моделі емоційного реагування. Коли взаємини між батьками характеризуються тривалими конфліктами, атмосфера психологічної стабільності порушується, що може негативно позначатися на емоційному стані, поведінці та соціальному розвитку дітей. Незважаючи на значну увагу до проблем сімейного виховання, питання впливу хронічних міжбатьківських конфліктів на психіку дитини залишається актуальним, оскільки наслідки такого досвіду нерідко проявляються протягом багатьох років [1].

На відміну від одноразових суперечок, які є природною складовою сімейного життя, систематичні конфлікти створюють для дитини відчуття постійної загрози. Вона не завжди розуміє причини сварок, однак гостро реагує на підвищений тон, взаємні звинувачення, агресивну поведінку або емоційну холодність між дорослими. У подібних умовах формується стан тривалого психологічного напруження, що потребує значних внутрішніх ресурсів для адаптації.

Одним із найпоширеніших наслідків є підвищений рівень тривожності. Діти нерідко починають очікувати чергового конфлікту, стають надмірно настороженими, гостро реагують навіть на незначні зміни настрою батьків. Постійне емоційне напруження може супроводжуватися порушенням сну, труднощами концентрації уваги, швидкою втомлюваністю та соматичними проявами, зокрема головним болем або болем у животі без очевидних медичних причин [2].

Не менш важливим наслідком виступає формування почуття провини. Молодші діти часто схильні пояснювати сварки власною поведінкою, вважаючи себе причиною сімейних проблем. Подібні переживання негативно впливають на самооцінку, сприяють розвитку невпевненості, страху зробити помилку та потреби постійно відповідати очікуванням дорослих. Якщо такі переконання зберігаються тривалий час, вони можуть стати підґрунтям для виникнення внутрішніх конфліктів у підлітковому та дорослому віці.

Емоційний дискомфорт нерідко знаходить відображення у поведінці. Одні діти стають замкненими, уникають спілкування, втрачають інтерес до навчання або улюблених занять. Інші, навпаки, демонструють імпульсивність, дратівливість, агресивні реакції, конфліктність із ровесниками чи педагогами. Поведінкові зміни є своєрідною формою реагування на стрес, який дитина ще не здатна конструктивно усвідомити й висловити словами.

Окремої уваги заслуговує процес формування моделей міжособистісної взаємодії. Саме батьківська сім'я стає першим прикладом того, як люди вирішують суперечності, висловлюють почуття та будують близькі стосунки. Якщо конфлікти супроводжуються образами, приниженням, психологічним чи фізичним насильством, така поведінка може сприйматися як звична норма. У майбутньому це підвищує ризик труднощів у побудові довірливих взаємин, а також відтворення подібних моделей у власній сім'ї.

Разом із тим не всі діти однаково реагують на конфліктне середовище. Вираженість психологічних наслідків залежить від віку, індивідуальних особливостей, рівня емоційної підтримки з боку дорослих, наявності значущих осіб поза межами сім'ї та здатності дитини конструктивно долати стресові ситуації. Захисними чинниками можуть виступати теплі стосунки хоча б з одним із батьків, підтримка інших членів родини, позитивний мікроклімат у навчальному закладі та своєчасна психологічна допомога.

Психологічний супровід сімей, у яких спостерігаються хронічні міжбатьківські конфлікти, має бути спрямований не лише на корекцію поведінкових проявів у дітей, а й на покращення сімейної взаємодії загалом. Доцільним є розвиток навичок конструктивного розв'язання конфліктів, формування емоційної компетентності батьків, навчання способам безпечного спілкування та зміцнення дитячо-батьківських взаємин. Важливу роль у ранньому виявленні психологічних труднощів відіграють практичні психологи закладів освіти, які можуть своєчасно звернути увагу на зміни емоційного стану або поведінки дитини [2].

Отже, тривалі міжбатьківські конфлікти є одним із вагомих чинників ризику для психологічного благополуччя дітей. Вони можуть впливати на емоційну сферу, самооцінку, поведінку та особливості побудови міжособистісних відносин. Водночас своєчасна підтримка сім'ї, уважне ставлення до переживань дитини та професійний психологічний супровід здатні істотно зменшити негативні наслідки конфліктного сімейного середовища.

Аналіз сучасних психологічних досліджень свідчить, що негативний вплив на дитину зумовлює не стільки сам факт виникнення конфліктів між батьками, скільки їхня інтенсивність, регулярність та спосіб вирішення. Найбільш травматичними є ситуації, коли сварки супроводжуються взаємними образами, погрозами, ігноруванням або фізичною агресією. За таких умов у дітей формується відчуття втрати контролю над подіями, а сімейний простір перестає сприйматися як безпечне середовище.

З позиції теорії прихильності саме емоційна доступність дорослих забезпечує відчуття захищеності, необхідне для гармонійного розвитку особистості. Якщо батьки тривалий час зосереджені на власному протистоянні, їхня здатність реагувати на потреби дитини значно знижується. Наслідком можуть стати труднощі у встановленні довірливих взаємин, підвищена чутливість до критики, страх бути відкинутим або, навпаки, прагнення уникати емоційної близькості.

Дослідження також демонструють взаємозв'язок між несприятливим сімейним мікрокліматом і академічною успішністю школярів. Постійне психологічне напруження погіршує концентрацію уваги, знижує мотивацію до навчання та негативно позначається на процесах запам'ятовування. Частина дітей втрачає інтерес до освітньої діяльності, інші компенсують переживання надмірним прагненням до високих результатів, намагаючись заслужити схвалення дорослих.

Особливої уваги потребують підлітки. У цьому віці значно зростає потреба в емоційній підтримці та відчутті стабільності. Хронічна конфліктність у родині може сприяти розвитку депресивних проявів, підвищенню рівня тривожності, ризикованої поведінки, порушенню міжособистісних стосунків із ровесниками. В окремих випадках психологічний дистрес проявляється через самоушкоджувальну поведінку, залежності або інші дезадаптивні способи подолання емоційної напруги [3].

Водночас наявність конфліктів між батьками не означає неминучого виникнення психологічних порушень у дитини. Вирішальне значення має те, чи отримує вона достатньо підтримки, чи відчуває себе потрібною та чи має можливість відкрито говорити про власні переживання. Саме тому одним із ключових напрямів психологічної допомоги є не лише робота з дитиною, а й підвищення психологічної компетентності батьків, розвиток навичок конструктивної комунікації та формування відповідального ставлення до емоційного благополуччя всіх членів сім'ї.

Таким чином, сімейні конфлікти, які набувають систематичного характеру, створюють значне психологічне навантаження на дитину та можуть впливати на її емоційний, соціальний і когнітивний розвиток. Зменшення негативних наслідків можливе за умови раннього виявлення проблем, своєчасного психологічного супроводу та формування в родині атмосфери взаємної поваги, відкритого діалогу й емоційної безпеки.

Список використаних джерел

1. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2019. 468 с.
2. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2018. 372 с.
3. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник. Львів : Сполом, 2017. 1007 с.

Секція: Журналістика та соціальні комунікації

Fake News in the Digital Information Space: Causes of Dissemination and Methods of Counteraction

Lysenko Andrii, student

Department of Journalism and Language Communication

Odesa National Maritime University

The rapid development of digital communication technologies has fundamentally transformed the way information is produced, distributed, and consumed. Social media platforms, online news portals, messaging applications, and user-generated content have significantly accelerated the circulation of information, providing instant access to news worldwide. At the same time, these technological advances have facilitated the rapid spread of false or misleading information, commonly referred to as fake news. The dissemination of fake news has become one of the major challenges facing modern journalism, public communication, and democratic societies [1].

Fake news refers to intentionally fabricated, manipulated, or misleading information presented in the format of legitimate news with the purpose of influencing public opinion, attracting audience attention, generating financial profit, or causing social disruption. Unlike unintentional reporting errors, fake news is deliberately designed to deceive readers by exploiting emotional reactions, cognitive biases, and existing social divisions. The widespread availability of digital publishing tools has significantly reduced barriers to creating and distributing such content.

Several factors contribute to the rapid dissemination of fake news in the digital environment. One of the most influential drivers is the increasing reliance on social media as a primary source of information. Algorithms used by digital platforms prioritize engaging content that encourages user interaction, often regardless of its accuracy. Consequently, sensational, emotionally charged, or controversial stories tend to receive greater visibility and spread more rapidly than carefully verified journalistic reports.

Another important factor is information overload. Every day, internet users encounter an enormous volume of digital content, making it increasingly difficult to distinguish reliable information from misinformation. Under conditions of constant information flow, individuals often evaluate news based on emotional appeal, personal beliefs, or confirmation bias rather than careful verification of facts. This psychological tendency substantially increases the effectiveness of fake news campaigns [1].

The speed of online communication also contributes to misinformation. Digital platforms enable information to be shared instantly with millions of users, leaving little opportunity for professional fact-checking before content reaches large audiences. Once false information has spread widely, correcting public misconceptions becomes considerably more difficult than preventing their initial formation.

Artificial intelligence has introduced additional opportunities and challenges within the information environment. While AI technologies support automated fact-checking, content moderation, and misinformation detection, they also enable the creation of highly convincing fabricated texts, synthetic images, cloned voices, and deepfake videos. Such technologies increase the sophistication of misinformation campaigns and complicate the identification of manipulated content by ordinary users.

The consequences of fake news extend far beyond individual misunderstanding. Misinformation can undermine public trust in journalism, scientific institutions, healthcare systems, and government authorities. During public health emergencies, natural disasters, armed conflicts, or election campaigns, the rapid dissemination of false information may contribute to social panic, political polarization, harmful decision-making, and decreased confidence in official sources. For this reason, combating misinformation has become an essential component of information security in contemporary societies.

Counteracting fake news requires a comprehensive approach that combines technological innovation, professional journalism, media literacy, and effective public policy. Since misinformation spreads through multiple communication channels, no single solution can completely eliminate the problem. Instead, successful strategies rely on cooperation among governments, media organizations, technology companies, researchers, educators, and citizens.

Professional journalism remains one of the most important safeguards against misinformation. Journalistic standards based on accuracy, verification, impartiality, transparency, and accountability contribute to maintaining public trust in the media. Before publishing information, journalists are expected to verify facts through multiple independent sources, consult experts, and distinguish factual reporting from opinion or speculation. Adherence to these ethical principles reduces the likelihood of disseminating inaccurate or manipulated content [2].

Fact-checking has become an essential instrument for combating misinformation in the digital environment. Independent fact-checking organizations systematically verify public statements, viral social media posts, images, and videos by comparing them with reliable evidence and official data. Their work enables audiences to identify misleading information and supports informed decision-making. In many countries, collaboration between media organizations and fact-checking initiatives has strengthened the quality and credibility of public communication.

Media literacy is equally significant in reducing the influence of fake news. Individuals with well-developed critical thinking skills are more likely to evaluate information carefully, verify sources, recognize manipulative techniques, and distinguish reliable journalism from misleading content. Educational institutions therefore play an important role in preparing citizens to navigate the complex digital information environment. Integrating media literacy into school and university curricula contributes to developing responsible information consumption habits from an early age.

Artificial intelligence has become both a challenge and a valuable tool in the fight against misinformation. Advanced machine learning algorithms can identify suspicious

patterns of information dissemination, detect coordinated disinformation campaigns, recognize manipulated images and videos, and assist in automated content moderation. However, the same technologies are also capable of generating realistic deepfakes, synthetic voices, and AI-produced texts that may be difficult to distinguish from authentic content. Consequently, continuous improvement of AI-based detection systems remains necessary.

Digital platforms also bear considerable responsibility for limiting the spread of false information. Many social media companies have introduced mechanisms for reporting misleading content, reducing the visibility of demonstrably false posts, labeling manipulated media, and cooperating with independent fact-checkers. Although these measures cannot completely prevent misinformation, they contribute to slowing its dissemination while preserving freedom of expression.

International cooperation has become increasingly important in addressing global information threats. Organizations such as UNESCO, the European Union, the Council of Europe, and the United Nations actively promote ethical standards for digital communication, support media literacy initiatives, and encourage responsible governance of online platforms. Their recommendations emphasize the importance of balancing the protection of democratic values with effective responses to misinformation and information manipulation [3].

Future efforts to counter fake news should focus on strengthening journalistic ethics, expanding public media literacy, improving technological detection tools, supporting independent fact-checking organizations, and encouraging responsible behavior among digital media users. Sustainable solutions require long-term collaboration across multiple sectors of society rather than reliance on isolated interventions.

Conclusions

Fake news has become one of the most significant challenges within the contemporary digital information space. The rapid dissemination of misinformation is facilitated by social media algorithms, information overload, cognitive biases, and emerging artificial intelligence technologies. Effective counteraction requires an integrated approach that combines professional journalism, fact-checking, media literacy, technological innovation, and international cooperation. Strengthening public resilience to misinformation will contribute to improving information security, protecting democratic processes, and enhancing the quality of public communication in the digital era.

References

1. Tandoc E. C., Lim Z. W., Ling R. Defining “Fake News”: A Typology of Scholarly Definitions. *Digital Journalism*. 2018. Vol. 6, No. 2. P. 137–153. DOI: 10.1080/21670811.2017.1360143.
2. Wardle C., Derakhshan H. *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making*. Strasbourg: Council of Europe, 2017.
3. Bakir V., McStay A. Fake News and the Economy of Emotions: Problems, Causes, Solutions. *Digital Journalism*. 2018. Vol. 6, No. 2. P. 154–175. DOI: 10.1080/21670811.2017.1345645.

Секція: Соціальна робота та консультування

<https://doi.org/10.70286/science-vector.04082026.001>

Вплив ветеранського руху на патріотичне виховання молоді

Сацюк Ірина Андріївна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії
Вінницький національний технічний університет

У тезах розглянуто вплив ветеранського руху на патріотичне виховання молоді в Україні. Проаналізовано взаємозв'язок між процесами соціальної адаптації ветеранів та формуванням громадянської свідомості молодого покоління, визначено інституційні механізми залучення ветеранів до освітнього й виховного середовища, зокрема на прикладі закладів вищої освіти як однієї з провідних платформ такої взаємодії. Обґрунтовано роль центрів ветеранського розвитку, волонтерської діяльності та молодіжно-ветеранської взаємодії у передачі історичної пам'яті, вихованні поваги до захисників держави та зміцненні громадянської відповідальності молоді.

Передумови посилення ролі ветеранського руху у вихованні молоді

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації змінила зміст і завдання виховної роботи з молоддю в Україні. Питання формування національної свідомості, поваги до державності та готовності до її захисту перейшли з розряду загальних виховних настанов у сферу практичної щоденної взаємодії між молодим поколінням і тими, хто безпосередньо брав участь у бойових діях. Міністерство освіти і науки України визначило національно-патріотичне виховання одним із пріоритетних напрямів діяльності закладів освіти всіх рівнів, покладаючи на них відповідальність за формування в молоді усвідомленого ставлення до історичної пам'яті та державної незалежності [7].

Кількість ветеранів, які повертаються до цивільного життя, щороку зростає, і дедалі більше з них залучаються до роботи з молоддю — у школах, закладах фахової передвищої та вищої освіти, молодіжних і громадських організаціях. Заклади вищої освіти є одним із найбільш системних майданчиків такої взаємодії, оскільки поєднують здобуття ветеранами нової освіти чи кваліфікації з можливістю передавати власний досвід студентству. Міністерство у справах ветеранів України визначило створення мережі центрів ветеранського розвитку на базі закладів вищої освіти одним із ключових інструментів державної ветеранської політики, покликаним поєднати навчання, психологічну підтримку, кар'єрне консультування та розвиток підприємницьких компетентностей

ветеранів у єдиному освітньому просторі [8]. Водночас подібні форми підтримки поступово поширюються і на інші освітні та молодіжні середовища.

Соціальна адаптація ветеранів як умова їхньої виховної участі

Ефективність виховного впливу ветеранського руху безпосередньо залежить від успішності соціальної адаптації самих ветеранів. Повернення до мирного життя супроводжується відновленням фізичного та психічного здоров'я, професійною реінтеграцією, відновленням соціальних зв'язків і сімейних стосунків. Психологічні наслідки участі в бойових діях, зокрема прояви посттравматичного стресового розладу чи тривожних станів, вимагають доступності консультативної та психотерапевтичної допомоги, без якої ветеран не здатний повноцінно виконувати роль наставника чи активного учасника виховної роботи з молоддю [1]. Дослідники наголошують, що соціальна адаптація є результатом взаємодії держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, роботодавців і освітніх установ, а не наслідком одноразової матеріальної підтримки [2].

Практика показує, що успішна адаптація ветеранів супроводжується підвищенням їхньої готовності до публічної, освітньої та громадської діяльності. Заняття адаптивним спортом, участь у групах взаємопідтримки та реабілітаційних програмах сприяють відновленню впевненості у власних силах і формуванню нових життєвих цілей, зокрема пов'язаних із передачею власного досвіду молодшому поколінню [3]. Ветерани, які пройшли шлях психологічного й соціального відновлення, часто стають ініціаторами студентських клубів, дискусійних платформ і наставницьких програм, що перетворює їхню особисту історію на джерело виховного впливу для оточення.

Форми участі ветеранів у виховній роботі з молоддю

Участь ветеранів у виховному та навчальному процесі — проведення відкритих лекцій, тематичних зустрічей, круглих столів у школах, коледжах чи університетах — дає молоді можливість отримати достовірне уявлення про події новітньої історії України з перших вуст. Такий формат взаємодії відрізняється від традиційних форм патріотичного виховання тим, що спирається не на абстрактні гасла, а на особистий досвід людини, яка безпосередньо захищала державу. Формування поваги до військовослужбовців, розуміння ціни незалежності та усвідомлення особистої відповідальності за майбутнє країни складаються саме у процесі такого безпосереднього спілкування, незалежно від того, у якому саме навчальному чи молодіжному середовищі воно відбувається.

Важливим каналом виховного впливу залишається волонтерська діяльність молоді, педагогів і працівників освітніх та молодіжних установ, спрямована на підтримку військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей. Волонтерство переводить абстрактне поняття патріотизму в площину конкретних, суспільно корисних дій і формує в молоді практичне розуміння громадянської відповідальності. У поєднанні з навчальною чи гуртковою діяльністю це створює середовище, у якому патріотичне виховання перестає бути окремим заходом і

стає складовою повсякденного життя молодіжного колективу, зокрема студентського.

Інституційне та нормативно-правове забезпечення взаємодії

Реінтеграція ветеранів у цивільне життя, зокрема їх професійна реалізація в освітній сфері, значною мірою визначає стійкість їхньої участі у виховній роботі з молоддю. Міжнародний досвід країн, які тривалий час здійснюють політику підтримки ветеранів, свідчить, що поєднання освітніх програм, підприємницьких ініціатив і наставництва дає кращі результати, ніж окремі, не пов'язані між собою заходи соціальної підтримки [4]. Для української системи освіти використання такого підходу означає розбудову цілісної інституційної моделі, яка одночасно вирішує завдання соціальної адаптації ветеранів і завдання виховання молодого покоління.

Нормативно-правове підґрунтя такої моделі формується Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який визначає засади державної політики щодо ветеранів [5], та Стратегією ветеранської політики на період до 2030 року, що передбачає розвиток мережі сервісів підтримки, зокрема освітніх [6]. У поєднанні з нормативними актами у сфері національно-патріотичного виховання це створює правову основу для системної, а не епізодичної співпраці освітніх і молодіжних установ з ветеранською спільнотою.

Одним із показових прикладів такої інституційної форми є центри ветеранського розвитку, що створюються, зокрема, на базі закладів вищої освіти. Вони розширюють традиційну освітню місію університету, перетворюючи його на платформу суспільної інтеграції: забезпечують індивідуальний підхід до навчання ветеранів, психологічний супровід, консультації щодо працевлаштування, водночас відкриваючи для студентів можливість долучитися до спільних проєктів, наставницьких програм і дослідницьких ініціатив разом із ветеранами.

Подібна модель може бути відтворена й в інших освітніх та молодіжних середовищах, формуючи простір, у якому виховання громадянської позиції відбувається природним чином, через включення молоді у реальні соціальні процеси, а не через формальні заходи.

Розширення форм взаємодії та партнерська співпраця

Позитивний вплив ветеранського руху на патріотичне виховання посилюється також завдяки цифровим форматам взаємодії. Дистанційні лекції, онлайн-платформи для спілкування зі студентами з різних регіонів, електронні бібліотеки матеріалів про історію сучасної війни розширюють коло молоді, охопленої виховним впливом ветеранської спільноти, і дають змогу залучати до цього процесу навіть тих ветеранів, які мають обмеження щодо фізичної присутності в аудиторії.

Стійкість виховного ефекту ветеранського руху забезпечується взаємодією освітніх і молодіжних установ з органами місцевого самоврядування, роботодавцями та громадськими організаціями. Регіональні програми підтримки

ветеранів, ярмарки вакансій, спільні інформаційні кампанії дають змогу поєднати завдання професійної адаптації ветеранів із завданнями виховної роботи, оскільки успішний, соціально інтегрований ветеран є для молоді переконливішим прикладом громадянської позиції, ніж декларативні виховні заходи.

Висновки

Вплив ветеранського руху на патріотичне виховання молоді в Україні має комплексний характер і залежить від успішності соціальної адаптації самих ветеранів. Психологічне відновлення, професійна реінтеграція та соціальна інтеграція ветеранів є передумовою їхньої повноцінної участі у виховному процесі незалежно від конкретного освітнього чи молодіжного середовища. Інституційними формами реалізації цього впливу виступають центри ветеранського розвитку, зокрема на базі закладів вищої освіти, відкриті лекції та наставницькі програми за участю ветеранів, волонтерська діяльність молоді, а також регіональна співпраця освітніх установ з органами влади, роботодавцями та громадськими організаціями.

Подальший розвиток цього напрямку потребує систематизації нормативно-правового регулювання взаємодії ветеранів з освітніми та молодіжними установами, розширення мережі центрів ветеранського розвитку і впровадження єдиних методичних підходів до організації молодіжно-ветеранської взаємодії — від шкільного рівня до закладів вищої освіти. Такий підхід дає змогу поєднати завдання державної ветеранської політики із завданнями національно-патріотичного виховання молоді, формуючи покоління, яке усвідомлює ціну незалежності держави та готове нести відповідальність за її майбутнє.

Список використаних джерел

1. Слозанська, Г. І., Горішна, Н. М., Бибик, Д. І., & Криницька, І. Я. (2023). Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російсько-української війни та їх сімей у воєнний та повоєнний час. *Social Work and Education*, 10(1), 47–62. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.4>
2. Судук, О. Ю., & Король, О. В. (2024). Проблеми та перспективи адаптації ветеранів російсько-української війни до цивільного життя. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*, 2(106), 214–224.
3. Кашуба, А. А., Ковальський, В. В., Годлевський, П. М., & Бовсунюк, Д. В. (2024). Соціальна інтеграція та адаптація ветеранів та учасників бойових дій в процесі занять адаптивним спортом. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 6(179), 113–117.
4. Ніжейко, К. О., & Ковалівська, К. О. (2024). Реінтеграція ветеранів у цивільне життя: міжнародний досвід та особливості в Україні. *Економіка та суспільство*, 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-161>

5. Верховна Рада України. (1993). Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту (Закон України № 3551-ХІІ від 22.10.1993, чинна редакція від 01.01.2026). <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12>
6. Кабінет Міністрів України. (2024). Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках (Розпорядження № 1209-р від 29.11.2024, чинна редакція від 26.11.2025). <https://zakon.rada.gov.ua/go/1209-2024-%D1%80>
7. Міністерство освіти і науки України. (2022). Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України (Наказ № 527 від 06.06.2022).
8. Міністерство у справах ветеранів України. (б. д.). Центри ветеранського розвитку. <https://mva.gov.ua/veteranam/tsentri-veteranskogo-rozvitku>

Збірник наукових праць
2-ї Міжнародної студентської наукової конференції
**«РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАУКИ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**
4-5 серпня 2026р.
м. Вінниця, Україна

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №8621 від 21.04.2026

Організаційний комітет може не погоджуватися з точкою зору авторів.
Автори несуть відповідальність за правильність тексту тез.

<https://science-vector.com/>
e-mail: info@science-vector.com